

# SPIS TREŚCI

|                                                                                                                             |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| PODZIĘKOWANIA .....                                                                                                         | 9          |
| WSTĘP .....                                                                                                                 | 11         |
| <b>Rozdział I. NOWOCZESNA LITERATURA ETYCZNA: GENEALOGIA I DEFINICJA .....</b>                                              | <b>27</b>  |
| 1. Moralne zobowiązania literatury a przemiany etyki w nowoczesności .....                                                  | 27         |
| 2. Cień modernizacji .....                                                                                                  | 36         |
| 3. Etyka komunikacji Sørensa Kierkegaarda a model literatury etycznej Józefa Wittlina i Pära Lagerkvista .....              | 43         |
| Recepcja myśli Kierkegaarda na gruncie szwedzkim i polskim do drugiej wojny światowej .....                                 | 45         |
| Kierkegaardowska etyka komunikacji / komunikacji literackiej .....                                                          | 56         |
| Kontekst interpretacyjny: Kierkegaard i / czy Nietzsche .....                                                               | 66         |
| <b>Rozdział II. ETYCZNE ZADANIA LITERATURY WEDŁUG LAGERKVISTA I WITTLINA .....</b>                                          | <b>70</b>  |
| 1. „W gruncie rzeczy jestem moralistą” albo wybrać to, co „niekulturalne”. Wokół Pära Lagerkvista .....                     | 71         |
| Ambiwalentne znaczenie „złej sztuki” .....                                                                                  | 75         |
| Na tropie „trzeciego rodzaju” sztuki .....                                                                                  | 82         |
| Literatura wobec malarstwa a problem sztuki etycznej .....                                                                  | 86         |
| Ekspresjonizm, nowoczesność i literatura etyczna (dygresja historyczno-literacka) .....                                     | 92         |
| Zafałszowanie czy zaczarowanie? .....                                                                                       | 97         |
| 2. „Zajmuje mnie przede wszystkim moralna strona ludzkiego bytu” albo „archaizujemy świadomie”. Wokół Józefa Wittlina ..... | 106        |
| Prawda i prawdy. Problem języka .....                                                                                       | 109        |
| Literatura wobec zła – i wobec dobra: „Nie sztuka krytykować ziemię z wysokości nieba” .....                                | 121        |
| Wobec Holocaustu .....                                                                                                      | 131        |
| To, co etyczne i to, co estetyczne. Egzystencjalne rozumienie dzieła sztuki ...                                             | 135        |
| 3. Podsumowanie .....                                                                                                       | 144        |
| <b>Rozdział III. MOŻLIWOŚCI LIRYKI: WOKÓŁ ÅNGEST I HYMNÓW .....</b>                                                         | <b>152</b> |
| 1. Wokół Lagerkvista .....                                                                                                  | 153        |
| Trwoga (lęk) .....                                                                                                          | 153        |
| Zwątpienie w słowa .....                                                                                                    | 158        |
| 2. Wokół Wittlina .....                                                                                                     | 169        |
| Wobec nicości: nihilizm i lęk .....                                                                                         | 171        |
| W stronę etycznej samodzielności odbiorcy .....                                                                             | 184        |
| „W ustawicznym crescendo” .....                                                                                             | 191        |
| 3. Podsumowanie .....                                                                                                       | 193        |

|                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział IV. MOŻLIWOŚCI EPIKI: WOKÓŁ <i>SOLI ZIEMI</i> I <i>KARŁA</i></b>    | 200 |
| 1. <i>Sól ziemi</i> Józefa Wittlina                                             | 202 |
| Pacyfizm jako literatura etyczna?                                               | 202 |
| Zło nowoczesne – i ponadczasowe                                                 | 204 |
| Odmiany i funkcje ironii                                                        | 215 |
| Ironia prostaczka: modyfikacje                                                  | 219 |
| Ironia nadawcy: analogie i paradoksy                                            | 229 |
| Ironia jako postawa                                                             | 236 |
| Podsumowanie i interpretacja tytułu                                             | 239 |
| 2. <i>Karzeł</i> Pära Lagerkvista                                               | 243 |
| Zło wieczne, renesansowe i nowoczesne                                           | 244 |
| Karzeł i Bernardo: nihilizm aktywny i nihilizm przewyżniony                     | 251 |
| Narracja i metanarracja w <i>Karle</i>                                          | 269 |
| Szanse narracji pierwszoosobowej                                                | 269 |
| Perspektywizm                                                                   | 273 |
| <i>Karzeł</i> jako literatura etyczna                                           | 277 |
| 3. Podsumowanie                                                                 | 278 |
| <b>Rozdział V. WYGNAŃCY, GOŚCIE I PIELGRZYMIE: WOKÓŁ UTWORÓW APOKRYFICZNYCH</b> | 280 |
| 1. Wokół Wittlina                                                               | 287 |
| Święty Franciszek z Asyżu albo o naśladowaniu                                   | 287 |
| Wiara – religia – etyka                                                         | 305 |
| „Unikać słowa <i>Bóg</i> ”                                                      | 312 |
| 2. Wokół Lagerkvista                                                            | 318 |
| Świadkowie Boga                                                                 | 318 |
| <i>Barabas</i>                                                                  | 325 |
| Chrystus: Syn Boży i Syn Człowieczy                                             | 335 |
| „Dlaczego wciąż siedzę na brzegu...?”                                           | 342 |
| 3. Podsumowanie                                                                 | 346 |
| Święty Franciszek i nowoczesność                                                | 351 |
| Egzystencjalizm – esencjalizm – etyka                                           | 355 |
| <b>ZAKOŃCZENIE</b>                                                              | 363 |
| Nowoczesna literatura etyczna jako komunikat egzystencjalny                     | 363 |
| <b>INFORMACJA O PIERWODRUKACH</b>                                               | 371 |
| <b>BIBLIOGRAFIA</b>                                                             | 372 |
| <b>INDEKS NAZWISK</b>                                                           | 391 |
| <b>MODERN ETHICAL LITERATURE. THE WORK OF JÓZEF WITTLIN AND PÄR LAGERKVIST</b>  |     |
| (Summary)                                                                       | 400 |